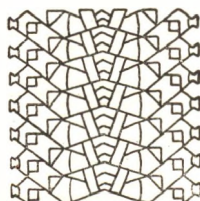

KÖRLEVELEK SZEDÉSÉ- NEK FEJLŐDÉSE.

Mint valamennyi egyéb fajta nyomtatvány dolgában: a kereskedői világ üzleti körlevelei tekintetében is a sokirányú újítás kielégítő eredményeket hozott létre. S tény, hogy a körlevelek mostani, modern kiállítása jó izlés és elegancia dolgában nemcsak hogy hatalmasan fölülmúlja a régi, sablonos körlevél-szedési és nyomtatási módot, hanem az olvasóval szemben mintegy ajánló hatása van, s figyelmét szinte észrevétlenül is az új és szokatlan szedés-elrendezésre képes irányítani.

A korábban alkalmazott, régi módú körlevél-szedésnél a szó szoros értelmében vett hatáskeltés ki volt zárva, mert hiszen akárhány körlevél került is a kezünk ügyébe: egy és ugyanazt a szedés-összeállítási módot láthattuk valamennyin. Mesterszedőink közt nem akadt egy sem olyan, aki a régi, sablonos munkálkodási módtól csak egy kevéssé is el mert volna térni, aminek aztán természetes következménye volt, hogy az így termelt hatástalan nyomtatványok csak nagy elvétve tudták valakinek az érdeklődését fölkelteni.

A szöveg szedéséhez csak ritkán alkalmazott a szedő más betűt, mint kézírásosat, rondot, cirkulárist avagy kurzívot. Természetes tehát, hogy már csak ezért is mindig azonos maradt a körlevél kiállítása, még ha jobb minőségű munkát kívánt is a megrendelő.

Ez a régi sablonosság ma — különösen a jobban fizetett munkáknál — megszűnőfélben van. Ma már a modern körlevélszedésben a legkülönbözőbb formákkal találkozunk, s valóban: a körlevelek bármelyike — a szövegéhez képest — a legváltozatosabb módon s a mellett tetszetősen is rendezhető el.

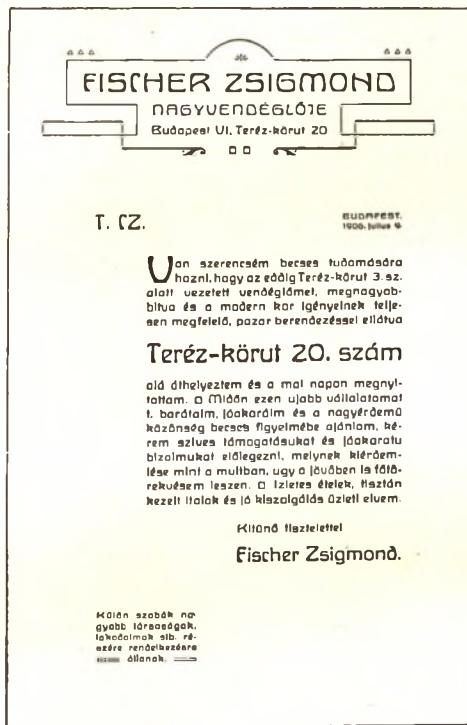
1. számú ábránk a modern sorcsoportosításnak egy újabb módját mutatja be. Az összetétele igen egyszerű s az egyetlen betűfajból szedett szövegnek érvényrejtését a legteljesebb mértékben elősegíti. A jobb oldalon levő, zárt négyszöget képező sorcsoport az előtte meg utána elhelyezett szövegrésszel jól összevág. A felső háromsoros fej pedig a maga egyszerű kombinációjú léniakeretével szintén alkalmas ahhoz, hogy az egész szedésmunka hatását kiválóan emelje.

Minden szaktársunknak melegen ajánlható, hogy amikor modern üzleti körlevél előállításáról van szó: kerülje el a fölösleges nehézséget okozó munkálkodási módot, s e helyett észszerű sorcsoportosítással igyekezzék a munkáját — amennyire lehet — egyszerűsíteni. Így a kívánt

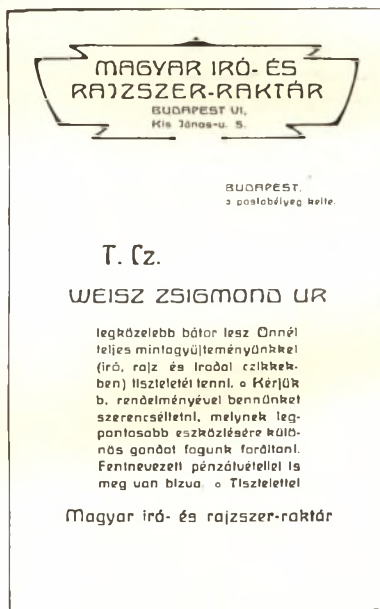
hatást sokkalta kevesebb idő alatt érheti el, mintsem akkor, amikor mindenféle mesterkedés belevonásával, a régi módszer szerint állítja elő a körlevél szedését.

Egészen egyszerű és igénytelen kivitelű körlevelet mutat 2. számú példánk. Ez az értesítő körlevél is, a maga jól áttekinthető szövegrésze révén, igen jó hatású.

A belső szedést itt is zárt négyszögge alakította a szedője, miközben a szélesebbre fogott első két fősor meg az aláírás egész hatásosan csatlakozik a négyszögge alakított keskenyebb szövegrészhez. E csoportosítás mellett a keltezés és a megszólítás is jól van elhelyezve s mind a kettő bizonyos összeköttetésben áll az egyszerű fejszedéssel.

1. ábra.

2. ábra.

Akárhány szaktársunknak még mindig az a nézete, hogy csakis úgy produkálhat valami igazán jó dolgot, ha az ilyes fajta nyomtatványokat mentől több díszszel tömi tele avagy mentől markánsabb kerettel foglalja körül. Ami pedig határozottan téves fölfogás.

Híszen általánosan vallott tény, hogy a körleveleknek a célja: az olvasó figyelmét fölkölteni. Ez pedig meglehetősen mértékben elérhető azzal, ha a szedést jól áttekinthetően és szembetűnően rendezzük el, de a díszítő anyag túlságosan bő alkalmazása bizony egy cöppet sem segíti elő a célnak annyira óhajtott elérését.

A 3. ábrán egy negyedréte alakú kereskedői körlevélnek a kisebbített mását mutatom be. Ezen a cégmegjelölést tartalmazó fejrész egészen hiányzik. De mert a megrendelő mindamellert jobb munkát akart a nyomtatványán látni: szükséges volt, hogy a szedő a szabadon álló

GIZELLA-TELEP FÜRDŐ

KLIMATIKUS GYÓGHELY ÉS VÍZGYÓGYINTÉZET

— — —

T. C. Bátorkodunk a régényes szépségű, erdőséggel övezett, minden zajtól félreeső, enyhe és aerült éghajlatú, tisztá levegőjű Gizella-Telep fürdő, klimatikus gyógyhely és vízgyógyintézetre nagybecsű figyelmét felhívni. Ezen gyógyhely enyhe hegyi égjaja, ingadozást allg mutató hőmérséke s különleges orvosi berendezései, úgym.: a modern gyógytudomány összes kéve- telményelnek megfelelő vízgyógyintézet szénsavas, villanyos, mór-, sós-, fenyő-, napfürdők, valamint villanyozás, masszázs, hízoló és soványító kúrák által sok betegségnél van javulva: Különösen a légútiak hurutos megbetegedéseinél, idegbetegségekénél, általános táplálkozásai zavaroknál, vérérdény-rendszer és emésztő szervek bántalmainál, nő bajoknál és lábadozóknál. Részletes pro- spektussal készséggel szolgál az igazgatóság. — Tisztelettel

GIZELLA-TELEP FÜRDŐ
KLIMATIKUS GYÓGHELY ÉS VÍZ-
GYÓGYINTÉZET IGAZGATÓSÁGA

s különben jól sikerült szövegcsoportosítás mellett még valamelyes dekoratív dísz is használjon föl. Hogy azonban a szöveg ne befolyásol-
tassék, legajánlatosabbnak mutatkozott, ha mindenféle különös keretezés
nélkül, egyszerűen csak egy olyan csinos oldallécet kombinál a szedő,
amely egyrészt dekoratív hatásúvá teszi az egész nyomtatványt, más-
részt pedig a tetszetősebbé tételhez is nagyban hozzájárul.

Előfordulhat a gyakorlatunkban, hogy valamely kis nyolcadrétű kör-
levelet kell szednünk, de a szöveg kissé bőségesen van hozzája megadva,
úgy mint például az első mellékletünk bal-
felső példája mutatja. Ilyenkor bizony nem
marad más hátra, mint hogy a dekoráló hajla-
munkat egy kissé rövi-
debb gyepőlészárta fog-
juk. A sorok szükség
esetén kezdettől végig
folytatólagosan szed-
hetők, kivéve termé-
zetesen a legfelső fő-
sort, no meg az alá-
írást is.

Ami a „T.C.“ meg-
szólításbeli rövidítést
illeti, hogy valamelyes
modern elhelyezési for-
mát érhessünk el, egy
bal felől elrendezett
kombinált kaszettába
dughatjuk bele. Ilyen-
formán a szedés össze-
szorított volta dacára
is egészen kielégítő ké-
pet kaphatunk. Persze
a cégfej hiányzása ese-
tében sincs kizárva,

hogy valami szép és alkalmas homloklécet is tegyünk a nyomtat-
ványra. Az ilyesmi minden körülmények közt jól dekorál.

Az első melléklet jobb felső példája szintén a mindennapos gyakor-
latból van merítve. Egy haránt nyolcadrétnyi reklámos körlevélnek a
kicsinyítését látjuk rajta, s megjegyzendő, hogy éppen az ilyen alakú
körleveleknél — talán szokatlanabb voltuknál fogva — kerül a szedő
leginkább abba a helyzetbe, hogy azt sem igen tudja: mikképpen fogjon
a dologhoz.

Gyakran például úgy cselekszik ilyen esetben, hogy a haránt nyol-
cadrétű körlevelet a papiros-alaknak egyszerűen a teljes szélességére
szedi (a kellő margót természetesen leszámítva), nem gondolva meg,
hogy az akkép előállott alacsony s a mellett viszonylag nagyon széles
— legalább is 40—42 cicerót kitevő — szedéskép semmi esetre sem
lehet valami kellemetes hatású.

3. ábra.

Világos dolog, hogy az így szedett körlevél mind az olvashatás könnyűsége, mind pedig a forma szépsége dolgában nem felelhet meg a modernebb, jobb ízlésű ember igényeinek, s éppen ezért hasonló esetekben nem szabad a formátum-adta egész szélességet szövegszedési célra fölhasználni.

A körlevelek szedése különben is lelkiismeretes, gondos és körültekintő munkálkodást követel meg s ezért már eleve is alaposan meg kell fontolnunk, hogy a nagyon alacsony és hozzája képest nagyon széles szövegszedés egyáltalában érvényre juthat-e? En úgy tapasztaltam, hogy erről sohasem lehet szó.

A mesterszédés dolgában ma az az elvünk, hogy a sablonosságot amennyire csak lehet kerüljük s a mellett törekedünk a szövegnek mindig valamely tetszetős formában való megszedésére. Tetszetős formának pedig a túlságosan széles alakot nem mondhatjuk. Az iparművészeti szépségnek mindenkoron az a fő-fő kriteriuma, hogy az illető használati tárgy célszerű legyen. Ha már most a körlevél szövegét nagyon szélesre szedjük: vétkezünk ez ellen az elv ellen, mert hiszen köztudomású dolog, hogy a nagyon széles sorokból álló szövegszedés sokkalta fáradtságosabban olvasható, mint a keskenyebb formátumos szöveg. Természetesen a betű képéhez arányított beosztásnak is van szerepe a dologban.

A körlevelek aláírásának elhelyezése már sok gondot okozott a modernül dolgozni akaró szedőknek. Egy megoldását a kérdésnek itt ismertetem: Helyezzük el az aláírást olyképpen, mint azt fentebb látjuk, tudniillik, hogy az aláírás a szöveg befejező soraival egyetemben zárt négyszöget képezzen. No még egy pár szót arról, hogy miképpen biztosíthatjuk a szövegszedésnek kellemetes hatású formáját.

Természetesen a papíros szélessége arányában meglehetősen keskenyre vesszük a szedést, sőt esetleg viszonylag nagyon keskenyre, mondjuk vagy 20 cicerónyi szélességűre is. A fönmaradó teret természetesen ki kell töltenünk. Hogy mikép: ez a fantáziánk meg az ízlésünk dolga. En nagyon ajánlom ilyen esetben egy bal oldalon elhelyezett díszítő lécnek az alkalmazását, amelyet a fő sor szükség esetén meg is törhet.

Iniciálét is tehetünk a körlevél szövegének elejére, éppen úgy mint akármely más munkánál. A díszes kezdőbetűk alkalmazása mindenféle jobb nyomtatványt nagyban díszít, s különösen ott alkalmazható igen jól, ahol a szöveg folytatólagosan van szedve s nem bontják meg a képet minduntalan kimenetek. Iniciálékat különben valami nagyobb betűből, egy-két darab léniából meg valamicske díszítő darabból magunk is összekombinálhatunk; nem okvetlenül szükséges annak öntödei tervezésnek lennie.

A cikkem keretében foglalt színes-papírosos két körlevéllel olyan motívumokat mutatok be, melyek modern szedés-elrendezési módjuknál,

valamint nyomtatásuknál fogva szak-
társaim számára például szolgálhatnak.
A szövegbe tördelt három ábra pedig,
valamint első mellékletünk konturjá-
nak nyomtató-lemeze is Herbst Samu
jöhírű budapesti fotokemigráfiai mű-
intézetében készült. Spitz Adolf.